

Haikun arviointisuunnitelma 2022

Luonnos, ei hyväksytty versio 13.1.2022

Kuva 1 Kävijän Haikulle suunnittelema logo, lupa julkaisemiseen saatu.

Sisällys:

Haikun arviointimalli.....	3
Haikun arviointiprosessi.....	5
Haikun arviointikysymykset.....	6
Arviointitiedon lajit.....	7
Indikaattoritieto	7
Toimintatilastot	8
Kävijöiden tuottama arviointitieto	7
Työntekijöiden tuottama arviointitieto	9
Yhteistyökumppaneiden tuottama arviointitieto.....	9
Osallisuuden arviointi	9
Kohtaamispaikka-arviointi	10
Vertaisarviointi.....	10
Haikun toiminnan arvioimisen aikataulutus	11
Arviointitiedon raportointi ja hyödyntäminen	11

Haikun arviointimalli

Aikuisten kulma Haiku on aloittanut toimintansa Harjavallan keskustassa vuonna 2019. Haiku on työikäisille suunnattu avoin kohtaamispaikka. Haiku sai alkunsa tarpeesta ehkäistä työikäisten kokemaa yksinäisyyttä ja osattomuutta, ja tarjota tälle kohderyhmälle paikka kohtaamisille ja matalan kynnyksen tuensaannille. Toiminnasta vastasi aluksi Harjavallan kaupungin, sitten Harjavallan kaupunki ja Kessote yhdessä. Vuodesta 2022 toiminnasta vastaa pääasiassa Kessote.

Haikun toimintamalli pääsi keväällä 2021 mukaan Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) Osallistavien sosiaalityön menetelmien pilottiin, joka liittyy Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) käynnistämään sosiaalihuollon kehittämisohjelmaan. Yhdeksi tavoitteeksi pilotissa määriteltiin Haikun toimintamallin arvioinnin kehittäminen. Pilottiin osallistuminen tapahtui yhteistyössä Sosiaalialan osaamiskeskus Pikassoksen kanssa. Tarkoituksena oli, että Haikun arviointia kehittämällä ja mallintamalla luotaisiin arviointimalli, joka olisi hyödynnettävissä alueen muissakin aikuisten kohtaamispaikoissa.

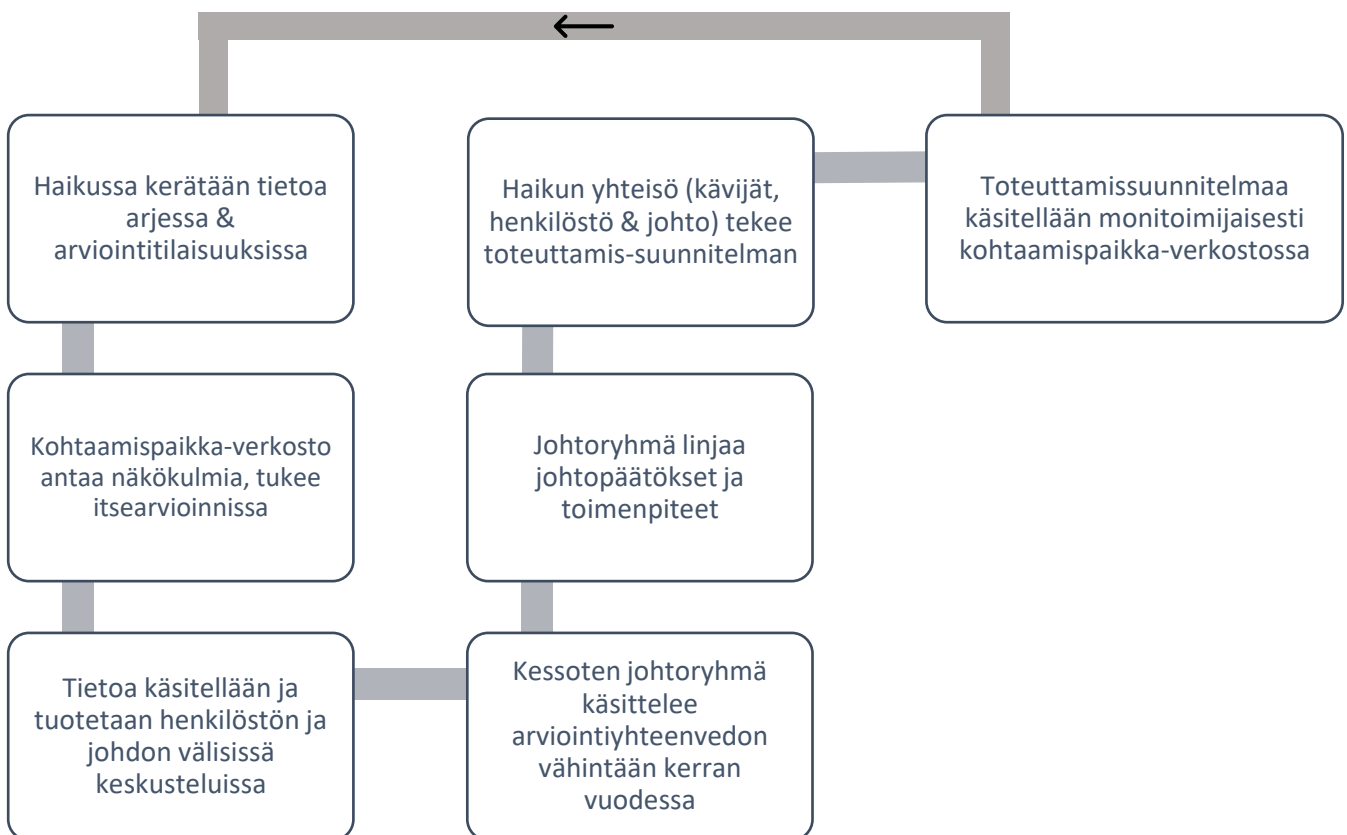
Arviointimalli on kuvattu vuonna 2021 voimassa oleviin rakenteisiin. Vuoden 2023 rakenteet tulevat olennaisesti muuttumaan, kun sote-palvelut, mm. Haiku, siirtyvät hyvinvointialueen vastuulle.

Satakunnan alueella ei toistaiseksi ole ollut toiminnassa aikuisille suunnattujen kohtaamispaikkojen aktiivista verkostoa. Sellaista on suunniteltu käynnistettäväksi keväällä 2022. Kohtaamispaikkaverkostoa voidaan hyödyntää arvioinnissa. Valtakunnallista työikäisille suunnattujen kohtaamispaikkojen verkostoa on vuodesta 2021 alkaen koonnut Asunto Ensin Verkostokehittäjä.

Arviointimalli rakentuu askeleittain:

1. Arviointitietoa kerätään sekä osana Haikun arkista toimintaa, että arviointitiedon keräämiseksi järjestetyn toiminnan kautta.
2. Tulevaisuudessa kohtaamispaikkaverkostoissa voidaan käsitellä kertynyttä arviointitietoa, ja saada tukea sen käsittelemiseen sekä itsearviointiin.
3. Arviointitietoa käsitellään, ja sitä tuotetaan myös Haikussa toimivan henkilöstön ja psykososiaalisten palveluiden johdon välisissä keskusteluissa. Sovittu henkilö vastaa arviointitiedon keräämisestä ja yhteenvetojen tekemisestä.
4. Kertynyttä arviointitietoa tarkastellaan vähintään vuosittain Kessoten johtoryhmässä. Johtoryhmä tekee johtopäätöksiä ja päättää tarvittavista toimenpiteistä.
5. Päädettyjen toimenpiteiden pohjalta laaditaan toteuttamissuunnitelma, jonka tekemiseen osallistuu koko Haikun yhteisö eli kävijät, henkilöstö sekä johto. Viime kädessä toteuttamissuunnitelman toteutumista valvoo psykososiaalisten palveluiden johtava sosiaalityöntekijä.
6. Tulevaisuudessa kohtaamispaikkaverkostoissa voidaan käsitellä toteuttamissuunnitelmaa monitoimijaisesti.

Kuvio 1 Haikun arvioinnin rakenne ja eteneminen

Haikun arviointiprosessi

Haikun arviointiprosessissa sovelletaan perheille suunnattujen kohtaamispaikkojen valtakunnallisen arviointimallin arviointiprosessia. Prosessin tausta-ajatuksena on PDCA-sykli eli jatkuvan parantamisen malli.

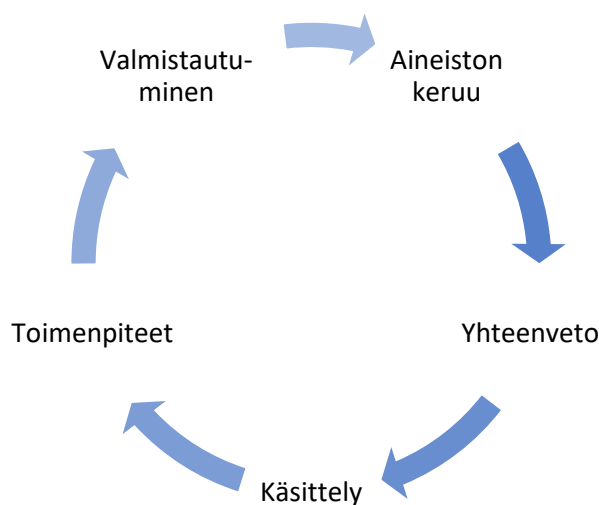
Prosessi alkaa valmistautumisella: Sovitaan vastuutehtävät sekä suunnitellaan mahdolliset arviointitapahtumat, vertaisarviointivierailut ja arviointikeskustelut. On tärkeää pohtia, kenen tulisi olla eri tapaamisissa paikalla. Kenen olisi hyvä olla keräämässä mitään tietoa? Valmistautumisvaiheessa tarkistetaan myös, että suunnitellut toimet ovat linjassa arviointisuunnitelman kanssa. Valmistautumisvaiheessa on hyvä muistella kuluneen vuoden aikana tapahtuneita asioita, muutoksia tai ilmiöitä – Onko niissä jotain, joka tulisi erityisesti huomioida arviointitietoa kerätessä? Esimerkiksi vuonna 2022 voi olla kiinnostavaa tarkastella, näkyvätkö Haikun henkilöstössä tapahtuvat muutokset palautteissa tai kävijämäärissä.

Valmistautumisvaihetta seuraa aineiston keruun vaihe: Toteutetaan suunnitellut arviointitapaamiset ja -tilaisuudet, mahdolliset itsearviointit ja käydään läpi sovitut indikaattorit. Kun arviointitietoa kerätään kävijöiltä, tulee muistaa hienotunteisuus ja tilanneherkkyys. Arviointitietoa kerätessä tulee huomioida tiedon luotettavuus. Aineiston kerääjän tulee olla perehtynyt tehtäväänsä.

Kun aineisto on kasassa, on yhteenvetovaiheen aika. Arviointiaineistoa kertyy sekä aineiston keruuvaiheessa, että pitkin vuotta eri tilanteissa, ja se tulee tässä vaiheessa kerätä yhteen. Vaiheesta vastaa nimetty työntekijä. Kerätystä tiedosta laaditaan kooste eli yhteenveto.

Seuraavaksi on käsittelyvaihe, jossa yhteenvetoa ja kerättyä tietoa käydään eri yhteyksissä ja kokoonpanoilla läpi. Käsittelyvaiheessa tarkastellaan toiminnan vahvuuksia ja kehittämisen kohteista, sekä luodaan yhteistä käsitystä siitä, mille toimenpiteille kerääntynyt tieto antaa aihetta.

Toimenpidevaiheessa ryhdytään suorittamaan päätettyjä toimenpiteitä. Yksi nimetty henkilö vastaa toimenpidesuunnitelman toteutumisesta. Seuraavan arviointisyklin valmistautumisvaiheessa muistetaan huomioida tämän syklin toimenpidesuunnitelma, ja asetetaan sen toteutumista arvioivia kysymyksiä.

Kuvio 2: Haikun arviointiprosessi

Haikun arviointikysymykset

Arviointikysymys	Miten arvioidaan?
Miten toiminnalle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet?	○ Indikaattoritieto ○ Toimintatilastot ○ Kävijöiden tuottama arviointitieto ○ Yhteisön tekemä itsearviointi ○ Yhteistyökumppaneiden tekemä arviointi ○ Osallisuuden arviointi ○ Kohtaamispaikka-arviointi ○ Vertaisarviointi
Miten toiminnalle asetetut kriteerit ovat täyttyneet?	○ Kävijöiden tuottama arviointitieto ○ Yhteisön tekemä itsearviointi ○ Osallisuuden arviointi ○ Kohtaamispaikka-arviointi ○ Vertaisarviointi
Mitkä ovat toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet?	○ Kävijöiden tuottama arviointitieto ○ Yhteisön tekemä itsearviointi ○ Yhteistyökumppaneiden tekemä arviointi ○ Osallisuuden arviointi ○ Kohtaamispaikka-arviointi ○ Vertaisarviointi
Miten toimenpidesuunnitelma on toteutunut?	○ Indikaattoritieto ○ Toimintatilastot ○ Kävijöiden tuottama arviointitieto ○ Yhteisön tekemä itsearviointi ○ Osallisuuden arviointi ○ Kohtaamispaikka-arviointi ○ Vertaisarviointi

Arviointitiedon lajit

Haikun arviointitieto koostuu indikaattoritiedosta, toimintatilastoista, kävijöiden tuottamasta tiedosta, työntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden tuottamasta tiedosta, osallisuuden arvioinnista, kohtaamispaikka-arvioinnin tarjoamasta tiedosta sekä vertaisarviointitiedosta.

Indikaattoritieto

Indikaattori on tunnusluku, joka kuvaa jonkin asian tai ilmiön tilannetta, sekä siinä tapahtuvia muutoksia. Kirjaamisen, laskutuksen, päätöksenteon sekä tilastoinnin kautta syntyy paljon tietoa, jota voidaan käyttää indikaattoreina esimerkiksi Haikun merkitystä ja vaikutuksia arvioitaessa. Vuosittain kerätään tieto alueen:

- o psykiatrian osastohoitojaksoista,
- o psykiatrian asiakkaiden ikäjakaumasta,
- o katkaisuhoidtojaksoista,
- o päihde- ja mielenterveyskuluista,
- o päihdekuntoutusjaksoista,
- o sosiaalisessa kuntoutuksessa Haikussa käyvien määristä,
- o Haiku käynti-/ kävijämääristä (esim. muutamana viikkona vuodessa),
- o Haikun henkilöstöresursseista sekä
- o ruoan hakijoiden määrä, suhteutettuna ruokakassien määrään ja/tai ruokaan annettujen maksusitoumusten määrään.

Kun nämä tiedot kerätään systemaattisesti joka vuosi, ja niitä tarkastellaan Haikun toimintaa arvioitaessa, on mahdollista, että niistä ja niissä tapahtuvista muutoksista voidaan päätellä, millainen merkitys Haikun toiminnalla on esimerkiksi alueen asukkaiden arkeen ja tilanteisiin.

Kävijöiden tuottama arviointitieto

Kävijöiden tuottamaa arviointitietoa kerätessä tulee harkita tarkkaan, mitä ja miten kerätään. Huomiota tulee kiinnittää tiedon kirjaamiseen ja kirjaajan objektiivisuuteen ja asemaan. Kävijöiden voi esimerkiksi olla vaikeaa tuoda esiin kritiikkiä tutulle työntekijälle tai tunnetulle esimiestason edustajalle. Kun kävijöiltä kerätään tietoa, on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota haastattelussa tai lomakkeessa (tms.) käytettyyn kieleen. Kielen tulee olla selkeää, ymmärrettävää, eikä sen tulee sisältää ammattislangia tai muita sivistyssanoja. Vaikka haastattelun tai lomakkeen tulee kerätä tietoa oikeista asioista, sen tulee myös kerätä tietoa tavalla, jossa vastaajat ymmärtävät, mitä tietoa heiltä kerätään.

Kävijöille suunnatuissa ryhmäkeskusteluissa, yksilöhaastatteluissa tai palautelomakkeissa voidaan hyödyntää olemassa olevaa materiaalia. Esimerkiksi [Sininauhaliiton Vaaka-arviointipakki](#) sisältää käyttökelpoisia pohjia ja [Innokylän työkaluissa](#) on useita toimivia menetelmiä.

Kävijöiden tuottamaa arviointitietoa voidaan kerätä monin keinoin, esimerkiksi:

- Ryhmäkeskustelut (1-2 kpl) 1 x / vuosi: Kartoitetaan kävijöiden kokemuksia palvelusta, kehittämisideoita, palvelun merkitystä eri kävijöille, kävijöiden ohjautumista palvelun piiriin.
- Palautelaatikko, aina saatavilla
- Asiakaspalautteen kerääminen esim. 1-2 x / vuosi yksilöhaastatteluin tai selkokielisellä lomakkeella: Sama lomake vuosittain ja/tai ajankohtaisten teemojen mukaan vaihtuvat kysymykset

Toimintatilastot

Toimintatilastoilla tarkoitetaan esimerkiksi tietoa käynti- ja kävijämäärästä sekä tietoa toiminnan sisällöistä. Toimintatilastojen käyttäminen arvioinnissa vaatii niiden systemaattista keräämistä. Toimintatilastoja voidaan kerätä ympäri vuoden osana kaikkea toimintaa, tai erikseen sovittuina, toistuvina ajankohtina. Toimintatilastotietoon sisältyy tietoa kävijä- tai käyntimäärästä eri toiminnoissa: Avoimessa kohtaamispaikkatoiminnassa, yksilöllisessä ohjauksessa, ryhmätoiminnoissa, tapahtumissa. Toimintatilastojen kerääminen on Haikun toiminnasta vastaavien psykososiaalisten palveluiden vastuulla, mutta siihen ovat velvollisia tuottamaan tietoa kaikki Haikun tiloissa toimivat tahot.

Alla esimerkkitaulukko, joka on mukaelma Perheet Keskiöön -hankkeen kohtaamispaikkatoiminnan arviointiin tekemästä taulukosta.

TOIMINTATILASTOT	Päivämäärä, tilaisuus	Osallistuneiden henkilöiden lukumäärä	Toiminnan toteuttajataho(t)
Avoim kohtaamispaikkatoiminta	Avoim kohtaamispaikkatoiminta 4.3.2022	12	Psykososiaaliset palvelut
	Avoim kohtaamispaikkatoiminta 7.3.2022	7	Psykososiaaliset palvelut & Järjestö X
	Avoim kohtaamispaikkatoiminta 10.3.2022	21	Psykososiaaliset palvelut
Tapahtuma	Ulkoilutapahtuma 6.5.2022	7	Psykososiaaliset palvelut & Järjestö X
	Eläinystävien vierailu Haikussa 15.6.2022	15	Järjestö Y & Järjestö Z
Ryhmätoiminta	Vertaistukiryhmä peliriippuvaisille 7.6.2022	9	Järjestö Y
	Liikuntaryhmä kokoontuminen 8.8.2022	5	Psykososiaalisen palvelut & Liikuntatoimi
Yksilöllinen palvelu	Sosiaalityö, sosiaalihojaus, palveluhojaus ja -neuvonta 3.3.2022	3	Psykososiaaliset palvelut
	Sosiaalityö, sosiaalihojaus, palveluhojaus ja -neuvonta 4.3.2022	6	Psykososiaaliset palvelut & Potilasyhdistys X
	Sosiaalityö, sosiaalihojaus, palveluhojaus ja -neuvonta 3.3.2022	2	Psykososiaaliset palvelut & Lapsiperheidenpalvelut

Työntekijöiden tuottama arviointitieto

Työntekijöiden tekemä itsearviointi on jatkuva, kokoaikainen prosessi. Itsearviointia voi tehdä hyvin suunnitelmallisesti, tietyn mallin (esim. CAF) mukaisesti, mutta helpoimmillaan se on työntekijän sisäinen prosessi, jota käydään reflektoiden läpi yksin ja yhdessä. Vaikka itsearviointi on pitkälti työntekijän sisäinen prosessi, sen tulee olla lopulta ohjattua, jotta se saadaan paperille. Käsittelyssä voidaan käyttää keskustelua helpottavia menetelmiä, esim. SWOT-analyysia, kyselyjä tai Kuvastin-menetelmää. Itsearvioinnin tarkoitus on pohtia ja luoda lopulta yhteinen näkemys siitä, onko tehty oikeita asioita. Itsearviointia on tarkastella, onko tehty sitä, mitä on luvattu, ja onko saatu aikaan muutosta.

Itsearvioinnin kohteina Haikun arviointia tehdessä voisivat olla mm.:

- kävijöiden osallisuus toimintaa,
- toiminnan ja oman työn sisällöt,
- paikan ilmapiiri ja viihtyvyys tai
- tiedottaminen.

Yhteistyökumppaneiden tuottama arviointitieto

Haikun toimiessa osana palvelujärjestelmää, on kiinnostavaa koota arviointitietoa myös yhteistyökumppaneilta. Yhteistyökumppaneilta voidaan kartoittaa esimerkiksi näkemyksiä palvelun merkityksestä heidän asiakkailleen tai alueelle, ajatuksia palvelun sisällöistä, vahvuuksista ja kehittämisen kohteista sekä arvioita tehdystä yhteistyöstä. Haikun yhteistyökumppaneita ovat mm. Harjavallan sairaala (Satasairaala), A-klinikka, aikuissosiaalityö, terveyskeskus, TE-toimisto, TYP, kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä sekä korvaushoitaja.

Yhteistyökumppaneille lähetetään kerran vuodessa kysely, jolla kartoitetaan mm. sitä, ohjaataanko heiltä Haikuun, ottavatko Haikun toimintaa puheeksi asiakkaiden / potilaiden kanssa, ja kuinka usein sekä ottavatko asiakkaat tai potilaat puheeksi Haikua.

Osallisuuden arviointi

Haikun yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on kävijöiden ja alueen työikäisten osallisuuden edistäminen. Osallisuuden arviointia tulee tehdä eri näkökulmista. Tulee kartoittaa sekä kävijöiden kokemuksia omasta osallisuudestaan, että työntekijöiden itsearviota toiminnasta osallisuuden näkökulmasta. Asiaa voidaan myös arvioida yhdessä, koko Haikun yhteisön voimin. Osallisuuden arvioimisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi [Osallisuuden arviointi asiakastyössä -työkalua](#), [osallisuuden osa-alueiden 24 apukysymystä -työkalua](#), [osallisuusindikaattoria](#) tai [osallisuustestiä](#). Valittua työkalua tai menetelmää kannattaa käyttää vuodesta toiseen, jotta kertyvä tieto on vertailukelpoista.

Kohtaamispaikka-arviointi

Jotta Haikun toimintaa voitaisiin peilata yhteisesti sovittuihin kohtaamispaikkojen kriteereihin, vaatimuksiin ja suosituksiin, nämä tulisi ensin luoda. Satakunnassa on tarkoitus koota aikuisille suunnattujen kohtaamispaikkojen verkostoa keväällä 2022, ja keskustella näistä asioista. Perheet keskiöön! -hankkeessa on luotu [Kohtaamispaikkojen arvioinnin kriteerit ja arviointiasteikon](#), joka toiminee pohjana kehittämislle, ja jota voi hyödyntää arviointia tehdessä.

Vertaisarviointi

Vertaisarviointi tuottaa uusia näkökulmia ja ideoita, sekä tuo esiin oman toiminnan vahvuuksia, erityispiirteitä sekä kehittämisen kohteita. [Vertaisarviointi](#) on toimintamallina suunnittelua vaativa monivaiheinen prosessi, eikä sitä ehkä ole mahdollista, tai tarpeellista, joka vuosi toteuttaa.

Vertaisarviointia voi tehdä muiden oman alueen kohtaamispaikkojen kanssa Kessoten sisällä, ja maakunnallisesti. Lisäksi vertaisarviointia on mahdollista tehdä valtakunnallisesti. Keväällä 2022 koottava aikuisten kohtaamispaikkojen satakuntalainen verkosto helpottanee vertaisarvioinnin tekemistä.

Vertaisarviointia voidaan tehdä esimerkiksi haastattelun, työpajan ja vertaiskäynnin avulla. Vertaiskäynnillä voi olla mukana koko yhteisö, samalla tilaisuus voidaan hyödyntää vaikka kohtaamispaikkojen välisen biljardimatsin järjestämiseksi! Vertaiskäynti ei kuitenkaan ole pelkästään tavanomainen vierailu, vaan sen aikana on tarkoitus tehdä havaintoja toiminnasta, ja lopuksi esittää ideoita toiminnan kehittämiseksi sekä ajatuksia siitä, mitä omaan toimintaan voitaisiin ammentaa käynnistä.

Haikun toiminnan arvioimisen aikataulutus

Jotta arviointisuunnitelma konkretisoituu, sen tueksi tulee laatia aikataulu, esimerkiksi vuosikello.

Kriteerin päättäminen

Vertaisverkoston kokoaminen

Arviointitiedon raportointi ja hyödyntäminen

Arviointitiedon kokoaminen yhteen tulee olla nimetyn henkilön tai tahon vastuulla. Kootusta tiedosta laaditaan yhteenveto, jonka pohjalta tehdään johtopäätöksiä ja lopulta suunnitelma.

Tiedon käsittelemisen vaiheessa keskeisessä asemassa ovat Haikun henkilöstö, johto sekä Kessoten johtoryhmä ja Harjavallan kaupungilla toiminnasta vastaavat henkilöt. Näillä kaikilla tahoilla on annettavaa, kun kootun tiedon perusteella tehdään johtopäätöksiä Haikun nykytilasta, vahvuuksista ja kehittämistarpeista sekä toiminnan merkityksestä. Kessoten johtoryhmällä on tärkeä rooli tarvittavien toimenpiteiden päättämisessä johtopäätösten pohjalta.

Haikun toiminnasta kootun arviointitiedon voidaan nähdä kuuluvan myös Haikun yhteisölle, eli sen kävijöille. Kävijät ovat ilmaisseet kiinnostuksensa arvioinnin lopputuloksia kohtaan, ja päätettyjen toimenpiteiden pohjalta tehtävä toimintasuunnitelma tehdään koko yhteisön voimin.

Vuonna 2022 aloittavan aluevaltuuston roolia tässä arviointiprosessissa tulee vielä pohtia. Vuosi 2023 tuo suuria muutoksia. Haikun toiminnasta saatava arviointitieto on yksi tapa osoittaa toiminnan merkitys alueen asukkaille ja toimijoille.

Haikun toimintaa ja tulevaisuutta käsitellään myös monenlaisissa muissa yhteyksissä, kuten monialaisissa yhteistyön kehittämisen palaverissa (Kessote, kaupunki, TE). Monialaisia foorumeita kannattaakin hyödyntää yhteisen ideoinnin alustoina.